

Informace z kontrolní akce 07/11 - Finanční prostředky určené na realizaci Společné zemědělské politiky – přímé platby

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále jen „NKÚ“) na rok 2007 pod číslem 07/11. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ JUDr. Ing. Jiří Kalivoda.

Cílem kontroly bylo prověřit, zda prostředky státního rozpočtu a Evropské unie určené k přímým platbám v rámci realizace Společné zemědělské politiky byly poskytnuty a použity v souladu se stanovenými podmínkami.

Kontrolováno bylo období od roku 2004 do roku 2006, v případě věcných a časových souvislostí i období předcházející a období do ukončení kontroly.

Kontrola byla provedena od dubna do října 2007 u těchto kontrolovaných osob:

- Ministerstvo financí (dále jen „MF“);
- Ministerstvo zemědělství (dále jen „MZe“);
- Státní zemědělský intervenční fond (dále jen „SZIF“) – centrální pracoviště SZIF a regionální odbory SZIF Brno, České Budějovice, Hradec Králové, Olomouc, Opava, Praha a Ústí nad Labem;
- AGRA Horní Dunajovice a. s., Horní Dunajovice 38, okres Znojmo; Agroječmínek s. r. o., Chropyně, Komenského 38, okres Kroměříž; AGROMASO spol. s r. o., Dřevčice 136, pošta Brandýs nad Labem, okres Praha-východ; AGRO SLATINY a. s., Slatiny čp. 68, okres Jičín; AGROSUMAK a. s., Suchdol nad Odrou, Komenského 211, okres Nový Jičín; BONAGRO, a. s., Blažovice, Jířkovická 340, okres Brno-venkov; Hospodářské družstvo Určice, družstvo, Určice 463, okres Prostějov; Ing. Josef Vendolský, Bohušov 193, okres Bruntál; Jaroslav TÁJEK, Budějovická č. 19, Zvíkov, okres České Budějovice; Rolnická a. s. Králíky, Králíky 1, Nový Bydžov, okres Hradec Králové; SOHORS spol. s r. o., Žár 70, okres České Budějovice; Statek Miroslav, a. s., Miroslav, Kašenec 863, okres Znojmo; Zemědělské družstvo „Hraničář“ se sídlem v Loděnici, Holasovice-část Loděnice 50, okres Opava; Zemědělské družstvo Klapý, Klapý čp. 40, okres Litoměřice; ZEMĚDĚLSKÉ DRUŽSTVO P E R U C, Peruc čp. 304, okres Louny; Zem. spol. BUKOVNO, s. r. o., Bukovno 169, okres Mladá Boleslav.

I. Úvod

V období od vstupu ČR do EU do konce programovacího období (tj. od května 2004 do konce roku 2006) bylo české zemědělství ovlivňováno dvěma politikami EU. Byla to strukturální politika a společná zemědělská politika (dále též „SZP“). Obě politiky byly financovány prostřednictvím *Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu* (dále jen „EZOZF“) a *Finančního nástroje pro podporu rybolovu*. V ČR jsou v rámci SZP financovány ze záruční sekce EZOZF přímé platby¹, společné organizace trhu a *Horizontální plán rozvoje venkova*.

¹ V roce 2004 se po vstupu ČR do EU měnil systém přímých plateb a podpor vyplácených do českého zemědělství. Nový systém přímých plateb vycházel ze základních podmínek vymezených *Kodaňským summitem EU* pro oblasti produkčních limitů a minimální výše přímých podpor ze zdrojů EU, jež byla u většiny komodit stanovena na počáteční úrovni 25 % podpor poskytovaných v zemích EU před rozšířením v roce 2004 (dále jen „země EU-15“). U přímých podpor byla pro ČR vyjednána možnost jejich navýšení

1. Přímé platby

Kontrola byla zaměřena na jeden z výše uvedených pilířů SZP, a to na přímé platby, za které byly pro potřeby této kontrolní akce považovány:

- jednotná platba na plochu (dále jen „SAPS“²);
- národní doplňkové platby k přímým podporám (dále jen „Top-Up“);
- Oddělená platba za cukr (dále jen „SSP“³).

O platbu SAPS může žádat fyzická nebo právnická osoba obhospodařující zemědělskou půdu, která je pod jménem žadatele vedena v *Evidenci využití zemědělské půdy podle užívatelských vztahů* (dále jen „LPIS“⁴). Žadatel je povinen splnit podmínky stanovené příslušným nařízením vlády pro daný rok a právními předpisy Evropských společenství.

Top-Up jsou platby poskytované k SAPS v oblastech pěstování lnu na vlákno, pěstování chmele, chovu přežvýkavců na hospodářstvích registrovaných v ústřední evidenci a v oblastech pěstování plodin způsobilých pro platbu na orné půdě. Kromě tradičních plodin pěstovaných na orné půdě jsou podporovány také množitelské porosty některých druhů plodin. Žadatel je shodný s žadatelem o platbu SAPS. Všeobecné podmínky pro poskytnutí platby *Top-Up* jsou shodné s podmínkami pro platbu SAPS. Pokud není žadateli přiznána platba SAPS, není mu poskytnuta ani platba *Top-Up*.

O platbu SSP může od roku 2006 požádat fyzická nebo právnická osoba, která obhospodařuje zemědělskou půdu vedenou pod jménem žadatele v LPIS a která má pro hospodářský rok 2005/2006 uzavřenou smlouvu s výrobcem cukru v ČR na dodávku cukrové řepy (výrobce musí být držitelem příslušné individuální produkční kvóty). Žadateli musela být přiznána platba SAPS pro rok 2005 a musel mít zároveň podanou žádost o SAPS pro rok 2006.

2. Právní rámec

Na úrovni EU tvořilo právní rámec přímých plateb zejména nařízení Rady (ES) č. 1782/2003, které stanovuje společná pravidla pro režimy přímých podpor v rámci společné zemědělské politiky, a kterým se zavádějí některé režimy podpor pro zemědělce; nařízení Komise (ES) č. 1973/2004, které stanovuje prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1782/2003; nařízení Komise (ES) č. 796/2004, které stanovuje prováděcí pravidla pro podmíněnost, odlišení a integrovaný administrativní a kontrolní systém; nařízení Rady (ES) č. 1258/1999 o financování společné zemědělské politiky a nařízení Komise (ES) č. 1663/95, které stanovuje prováděcí pravidla k nařízení Rady (EHS) č. 729/70 týkající se postupu schválení účetní závěrky záruční sekce EZOF.

z národních zdrojů do dohodnuté úrovně (u většiny komodit na počáteční úroveň 55 % podpor zemí EU-15). Úroveň národních plateb rovněž vychází z *Koncepce agrární politiky ČR pro období po vstupu do EU na léta 2004 až 2013*, která byla schválena usnesením vlády ze dne 9. června 2004 č. 584. Přímé platby poskytované v ČR nejméně na 1 ha obhospodařované zemědělské půdy jsou používány od vstupu do EU. Tyto podpory jsou vypláceny tzv. zjednodušeným systémem plateb v systému jednotné platby na plochu (SAPS). V roce 2004 byla výše podpory u většiny komodit na úrovni 25 % podpor zemí EU-15, v roce 2005 na úrovni 30 % a v roce 2006 na úrovni 35 %. V souladu s přístupovou smlouvou ČR dorovnává přímé platby formou národních doplňkových plateb z vlastních zdrojů (*Top-Up*).

² Zkratka pochází z anglického názvu *Single Area Payment Scheme*.

³ Zkratka pochází z anglického názvu *Separate Sugar Payment*.

⁴ Zkratka pochází z anglického názvu *Land Parcel Information System*.

Na národní úrovni tvořil právní rámec zejména zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, který stanoví podmínky pro provádění SZP, a zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu, který upravuje podmínky poskytování dotací, vrácení dotací, práva a povinnosti při poskytování informací apod. Při poskytování dotací příjemcům postupoval SZIF do 31. prosince 2005 dle zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), a od 1. ledna 2006 podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

Konkrétní podmínky a postupy při realizaci přímých plateb byly pro jednotlivé druhy plateb a příslušná období upraveny v nařízeních vlády.⁵

3. Finanční rámec

Tabulka č. 1 – Vyplacené prostředky na přímé platby od 1. května 2004 do 30. června 2007
(v tis. Kč)

Druh přímé platby	Počet žádostí	Částka z rozpočtu EU	Částka ze státního rozpočtu	Částka celkem
SAPS	59 989	22 492 073	0	22 492 073
Top-Up	33 947	0	14 062 803	14 062 803
SSP	809	539 694	0	539 694
Celkem	94 745	23 031 767	14 062 803	37 094 570

Zdroj: výroční zprávy o činnosti SZIF za roky 2004, 2005 a 2006, sdělení SZIF.

4. Institucionální rámec

Implementaci SZP v ČR zajišťují MF, MZe a SZIF.

MF bylo usnesením vlády ze dne 9. července 2003 č. 689 pověřeno výkonem funkce kompetentního orgánu ve smyslu nařízení Komise (ES) č. 1663/95 pro akreditaci platebních agentur určených k provádění opatření SZP financovaných ze záruční sekce EZOZF. V souladu s nařízením Komise (ES) č. 1663/95 je úkolem kompetentního orgánu zejména vydávat a odnímat platební agentuře akreditaci k provádění opatření SZP financovaných ze záruční sekce EZOZF. Dále MF určuje certifikační orgán⁶ a má koordinovat výkon finanční kontroly a výkon operací financovaných záruční sekcí EZOZF pro oblast přímých plateb.

⁵ Jedná se o:

- nařízení vlády č. 243/2004 Sb., o stanovení některých podrobností a bližších podmínek při poskytování jednotné platby na plochu zemědělské půdy pro rok 2004;
- nařízení vlády č. 144/2005 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování jednotné platby na plochu zemědělské půdy pro kalendářní roky 2005 a 2006;
- nařízení vlády č. 145/2005 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování národních doplňkových plateb k přímým podporám pro rok 2005;
- nařízení vlády č. 141/2006 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování národních doplňkových plateb k přímým podporám pro rok 2006;
- nařízení vlády č. 142/2006 Sb., o stanovení některých podmínek poskytování oddělené platby za cukr pěstitelům cukrové řepy pro kalendářní rok 2006.

⁶ Certifikační orgán je funkčně nezávislý na platební agentuře a jeho funkcí je vystavovat osvědčení a zprávy o výsledcích kontrol, zaměřených na správnost prováděných procedurálních postupů při financování opatření ze záruční sekce EZOZF, které byly realizovány u platební agentury. Kontroly provádí jak v průběhu, tak i po skončení každého účetního období. Kontroly je povinen provádět podle mezinárodně uznávaných norem pro provádění auditu.

MZe na základě *Pokynů k řízení finančních toků prostředků na financování opatření Společné zemědělské politiky Evropské unie ze záruční sekce Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu* (dále jen „Pokyny“) schválených usnesením vlády ze dne 14. dubna 2004 č. 341 provádí zejména tyto činnosti: rozpočtuje prostředky státního rozpočtu na předfinancování a spolufinancování výdajů SZP ze záruční sekce EZOZF, poskytuje dotace ze státního rozpočtu na účty SZIF na základě předložené žádosti a přijímá prostředky zasláné z EU na základě předfinancovaných výdajů na příjmový účet kapitoly 329 – Ministerstvo zemědělství. MZe je dále odpovědné zejména za vypracování a předkládání návrhů nařízení vlády, informační a publikační činnost, kontrolní činnost a správu registrů.

SZIF plní v ČR funkci platební agentury⁷ pro provádění opatření SZP financovaných ze záruční sekce EZOZF podle nařízení Komise (ES) č. 1663/95. Vykonává implementační a platební funkce na centrálním pracovišti a na sedmi regionálních odborech. Některé činnosti jsou na základě delegace zajišťovány pomocí MZe – zemědělskými agenturami a pozemkovými úřady. Dle výše uvedeného nařízení platební agentura provádí:

- potvrzování (schvalování) plateb – účelem této funkce je stanovit částku, která má být v souladu s právními předpisy Evropských společenství vyplacena žadateli;
- provádění plateb – účelem této funkce je vydávat příkazy bance platební agentury nebo případně státní pokladně k výplatě schválené částky;
- účtování plateb – účelem této funkce je zaznamenat platbu do účetních knih platební agentury, obvykle v podobě elektronického zpracování dat, a vypracovávat pravidelné přehledy výdajů, včetně měsíčních a ročních prohlášení předávaných Evropské komisi (dále jen „Komise“).

V rámci platební agentury je zřízena služba vnitřního auditu ve smyslu nařízení Komise (ES) č. 1663/95. Účelem této služby je zajistit účinný chod systému vnitřní kontroly platební agentury. Útvar služeb vnitřního auditu má být nezávislý na ostatních odděleních platební agentury a je podřízen přímo jejímu nejvyššímu vedení.

Poznámka: Právní předpisy uvedené v tomto dokumentu jsou aplikovány ve znění účinném pro kontrolované období.

⁷ Ve smyslu nařízení Rady (ES) č. 1258/1999, kdy v případě akreditace více platebních agentur vzniká orgán pověřený shromažďováním informací a uplatňováním předpisů Evropských společenství a ve smyslu nařízení Komise (ES) č. 1663/95 pro platební agentury určené k provádění opatření SZP financovaných ze záruční sekce EZOZF bylo výkonem funkce koordinačního orgánu pověřeno Mze na základě usnesení vlády ze dne 9. července 2003 č. 689. S ohledem na vývoj přípravy implementace SZP v ČR byly ve smyslu usnesení vlády ze dne 23. ledna 2002 č. 102 zřízeny dvě platební agentury:

1. Agrární platební agentura (APA),
2. Státní zemědělský intervenční fond (SZIF).

Na základě rozhodnutí ministra zemědělství ze dne 16. července 2003 došlo ke sloučení dvou uvažovaných platebních agentur do jedné (SZIF). Skutečnost, že veškeré platby ze záruční sekce EZOZF bude vykonávat SZIF, byla následně s účinností od 19. února 2004 právně zakotvena zákonem č. 85/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 252/1997 Sb. a zákon č. 256/2000 Sb.

II. Skutečnosti zjištěné při kontrole

1. Ministerstvo financí

U MF byl kontrole podroben: proces udělování akreditace platební agentuře pro provádění opatření SZP, výběr subjektu k vykonávání funkce certifikačního orgánu, sledování dodržování podmínek akreditace, předkládání dokumentů Komisi, metodická činnost MF v rámci SZP, informovanost MF o kontrolách prováděných jinými subjekty v rámci SZP, rozpočtování prostředků určených na financování přímých plateb. Dále bylo prověřeno, zda MF vydalo prováděcí předpis k ukládání dat do centrální evidence dotací a návratných finančních výpomocí (dále jen „CEDR“) dle ustanovení § 75b zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění zákona č. 138/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o veřejných zakázkách.

Kontrolou byly zjištěny tyto nedostatky a další významné skutečnosti:

- MF při realizaci obchodních veřejných soutěží na audit platebních agentur pro provádění opatření SZP financovaných ze záruční sekce EZOZF a na provádění certifikace účtů platební agentury zmocněné k provádění opatření SZP financovaných ze záruční sekce EZOZF nenaplnilo vždy důsledně některá ustanovení zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ani vyhlášené podmínky příslušné obchodní veřejné soutěže (např. uvolnilo pozdě jistoty uchazečů, zadání obchodních veřejných soutěží neobsahovala stanovení podmínek, při jejichž splnění je možno překročit výši nabídkové ceny, apod.).
- MF jako koordinátor systému finanční kontroly neprovádělo kontroly prostředků ze záruční sekce EZOZF pro oblast přímých plateb.
- MF až do ukončení kontroly NKÚ nenaplnilo zákonné zmocnění z ustanovení § 75b zákona č. 218/2000 Sb., ve znění zákona č. 138/2006 Sb., účinném od 1. července 2006, když nevydalo vyhlášku⁸ stanovující obsah a rozsah údajů zaznamenávaných nebo přenášovaných do CEDR, což mělo za následek, že SZIF k 30. červnu 2007 nezaznamenal do CEDR žádné údaje týkající se dotací za roky 2006 a 2007.

2. Ministerstvo zemědělství

U MZe byly kontrole podrobeny: řídicí a metodická činnost, příprava nařízení vlády, kterými se stanoví některé podmínky pro poskytování plateb SAPS, *Top-Up* a SSP, účetnictví a rozpočet (zajištění, příjem a poskytování finančních prostředků), správa registrů, výkon kontrolní činnosti, hlášení nesrovnalostí na úseku přímých plateb, delegace některých činností platební agentury na MZe – zemědělské agentury a pozemkové úřady a jejich výkon.

Kontrolou byly zjištěny tyto nedostatky a další významné skutečnosti:

- MZe vydalo od 11. července 2005 do 11. června 2007 celkem 16 rozhodnutí na SAPS, ve kterých se v části *Účel použití* odvolává na v té době již neplatný předpis, tj. nařízení vlády č. 243/2004 Sb.

MZe poskytuje dotace SZIF v souladu s § 14 zákona č. 218/2000 Sb. Toto ustanovení NKÚ považuje v některých ohledech za nedostatečné, což dokumentují např. situace, kdy je třeba

⁸ Vyhláška byla ve Sbírce zákonů (ročník 2007, částka 93) publikována až 15. listopadu 2007 pod číslem 286. Vyhláška nabyla účinnosti dne 1. ledna 2008.

provést opravu nesprávností v již vydaném rozhodnutí, aniž by se jednalo o případy podle ustanovení § 15 zákona č. 218/2000 Sb., jež upravuje řízení směřující k odnětí dotace. MZe tyto situace řešilo vydáváním změnových rozhodnutí, které však nemají oporu v zákoně č. 218/2000 Sb. Řešením by měla být novelizace příslušných ustanovení zákona č. 218/2000 Sb. a vyjasnění vztahu tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb.

- MZe jako poskytovatel dotace nezaznamenávalo v CEDR dotace poskytnuté SZIF na přímé platby, a tak neplnilo v kontrolovaném období povinnost stanovenou § 14 odst. 10 (resp. odst. 11) zákona č. 218/2000 Sb.
- MZe ročně nevypořádávalo kurzové rozdíly související s příjmem prostředků z EU tak, jak mu ukládají Pokyny.
- V integrovaném administrativním a kontrolním systému (dále jen „IACS“⁹), který je nástrojem realizace SZP, existují dílčí nedostatky týkající se plánování, dokumentace kontrol a agendy přijímaných opatření. MZe nesledovalo a nevyhodnocovalo kvalitu, přiměřenost a účinnost uvedené kontrolní činnosti v rámci IACS.
- MZe v kontrolovaném období let 2004 až 2006 neprovádělo v oblasti přímých plateb veřejnosprávní kontroly na místě (u SZIF) ve smyslu zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě (zákon o finanční kontrole), a ani nevyužilo oprávnění provádět kontrolu podle ustanovení zákona č. 252/1997 Sb. (kontrola plnění povinností a podmínek pro užívání půdních bloků, případně dílu půdního bloku, stanovených tímto zákonem). Veřejnosprávní kontrolu na místě (u SZIF) zahájilo MZe až v době provádění kontroly NKÚ.
- MZe v ročních zprávách o výsledcích finančních kontrol za léta 2004 až 2006 neprovedlo hodnocení přiměřenosti a účinnosti zavedeného systému finanční kontroly.
- Hospodárnost, efektivnost a účelný výkon veřejné správy jako cíle finanční kontroly nebyly MZe v kontrolovaném období let 2004 až 2006 souhrnně kritériálně hodnoceny. MZe nevyhodnotilo potřebnost či nepotřebnost veřejnosprávních kontrol na místě u SZIF, ani důvody, proč nebylo provedeno vyhodnocení kontroly prostřednictvím IACS.
- MZe neprovádělo systematická vyhodnocování výsledků auditních misí orgánů EU. Toto je nežádoucí stav, neboť nedodržení uložených opatření k odstranění zjištěných nedostatků může vést až k vydání rozhodnutí Komise o vyloučení některých výdajů z financování a následnému vracení finančních prostředků zpět do rozpočtu EU.

3. Státní zemědělský intervenční fond

U SZIF byl kontrole podroben výkon funkce platební agentury pro SZP ve vztahu k přímým platbám. Kontrola se zaměřila zejména na: vytvoření základních systémových a finančních podmínek pro realizaci přímých plateb, kontrola úplnosti, správnosti, přijatelnosti a souladu s politikami a právními předpisy Evropských společenství u žádostí o dotaci přímých plateb přijatých k administraci SZIF, proces správního řízení o poskytnutí dotace, obsahové i formální náležitosti rozhodnutí vydávaných SZIF, účtování o poskytnutých dotacích, finanční vypořádání, ukládání dat do CEDR dle zákona č. 218/2000 Sb., zřízení a fungování služby vnitřního auditu dle nařízení Komise (ES) č. 1663/95, provádění kontrol dle nařízení Komise (ES) č. 796/2004, hlášení nesrovnalostí dle nařízení Rady (EHS) č. 595/1991, vydávání rozhodnutí o vrácení dotace ve vazbě na Velkou knihu dlužníků, provázanost systémů SAPS a *Top-Up*.

Byla provedena kontrola nastavení systému a kontrola provádění plateb. Při kontrole provádění plateb byl využit základní soubor – databáze přímých plateb, která obsahovala

⁹ Zkratka pochází z anglického názvu *Integrated Administration and Control System*.

informace o 23 061 žadatelích, jimi podaných žádostech, vydaných rozhodnutích o poskytnutí platby a finančních prostředcích vyplacených jednotlivým žadatelům o dotaci za období od 1. května 2004 do 31. prosince 2006. Vyplacené prostředky na přímé platby v období od 1. května 2004 do 30. června 2007 jsou uvedeny v tabulce č. 1 části I.3.

Menší část testování byla provedena na základním souboru, rozhodující část pak na souboru výběrovém. Výběr vzorku byl proveden metodou stratifikovaného náhodného výběru pomocí softwaru IDEA. Pro účely kontroly u SZIF bylo celkem vybráno 210 příjemců (dále jen „kontrolovaný vzorek“) s celkovým objemem vyplacených dotací ve výši 2 967 456 530,74 Kč (z toho z prostředků EU 1 819 446 910,78 Kč a z prostředků ČR 1 148 009 619,96 Kč), což představuje 8 % z celkového objemu poskytnutých dotací (viz tabulka č. 2).

Tabulka č. 2 – Vyplacené prostředky na přímé platby u kontrolovaného vzorku (v Kč)

Rok	SAPS	Top-Up	SSP	Celkem
2004	231 606 845,36	0,00	0,00	231 606 845,36
2005	775 029 064,32	314 039 134,45	0,00	1 089 068 198,77
2006	706 339 697,91	587 662 910,46	4 382 800,29	1 298 385 408,66
2007	34 639 743,40	246 307 575,05	67 448 759,50	348 396 077,95
Celkem	1 747 615 350,99	1 148 009 619,96	71 831 559,79	2 967 456 530,74

Zdroj: SZIF – databáze přímých plateb.

Poznámka: Údaje za rok 2007 jsou uvedeny za období od 1. ledna 2007 do 16. dubna 2007.

Kontrolou byly zjištěny tyto nedostatky a další významné skutečnosti:

- Z důvodu nedostatku finančních prostředků na financování přímých plateb v kapitole státního rozpočtu 329 – Ministerstvo zemědělství a v souvislosti s pozbytím platnosti nařízení vlády č. 243/2004 Sb. (k 30. dubnu 2005) čerpal SZIF se souhlasem MZe úvěr od komerčního bankovního ústavu. Úroky z tohoto úvěru, které k 30. červnu 2007 dosáhly celkem 1 355 883 Kč, představují dodatečné zatížení státního rozpočtu.
- SZIF fakticky převedl na MZe úkony spojené s přijímáním žádostí o SSP pro rok 2006, přestože delegační smlouvy taková oprávnění neobsahovaly. Nebyly tak splněny požadavky kladené na tuto delegaci nařízením Komise (ES) č. 1663/95. SZIF tím porušil bod 4 přílohy tohoto nařízení (*Pokyny ke kritériím pro schválení platební agentury*). K nápravě stavu došlo až v březnu 2007.
- V období od ledna 2005 do srpna 2007 neuplatňoval SZIF jednotný postup při výkladu právních předpisů týkajících se stanovování nabytí právní moci rozhodnutí. V důsledku toho docházelo k odlišným výkladům ustanovení správního řádu (zákona č. 71/1967 Sb., resp. zákona č. 500/2004 Sb.) u jednotlivých regionálních odborů SZIF. V uvedeném období tak SZIF nepostupoval jednotně vůči všem žadatelům o platbu.
- U jednoho z žadatelů vybraných ke kontrole NKÚ byl předchozí kontrolou SZIF zjištěn rozdíl mezi deklarovanou plochou uvedenou žadatelem v žádosti a plochou zjištěnou v rámci administrativní kontroly. Na základě tohoto zjištění postupoval SZIF podle čl. 5 odst. 1 nařízení Komise (ES) č. 2199/2003 a žadatelé snížil výši podpory v rámci SAPS pro rok 2004 o dvojnásobek zjištěného rozdílu. Výpočet dotace byl přitom proveden softwarovým systémem. Skupina kontrolujících NKÚ mechanickým výpočtem následně zjistila, že částka uvedená na rozhodnutí měla být nižší. Na základě upozornění NKÚ na softwarovou chybu provedl SZIF kontrolní report nad základním souborem, přičemž zjistil, že se daný problém týkal celkem 13 žádostí o platbu SAPS pro rok 2004.

- SZIF vyplatil nejméně 312 žadatelům o platbu SAPS pro rok 2004 platby v celkové částce 76 791 009,03 Kč po 30. dubnu 2005, tedy po pozbytí platnosti nařízení vlády č. 243/2004 Sb. Nařízení Komise (ES) č. 296/96, o údajích předávaných členskými státy a o měsíčním účtování výdajů financovaných záruční sekcí EZOZF přitom umožňovalo vyplácet tyto platby i po 30. dubnu 2005.
- SZIF nestačil vyplatit celkem 79 žadatelům platby *Top-Up* pro rok 2005 v celkové výši 24 614 570,06 Kč ve lhůtě do 30. června 2006, jak je uvedeno v ustanovení § 15 odst. 9 nařízení vlády č. 145/2005 Sb. Tyto platby SZIF začal poskytovat až po 8. září 2006, tedy po nabytí účinnosti nařízení vlády č. 432/2006 Sb. Výplatu těchto plateb SZIF nemohl do 30. června 2006 provést, protože příslušná rozhodnutí nenabyla právní moci nebo nebyly splněny podmínky pro jejich vydání.
- SZIF k 30. červnu 2007 nezaznamenal do CEDR žádné údaje týkající se dotací za roky 2006 a 2007. Svůj postup odůvodnil tím, že MF do doby ukončení kontroly NKÚ nevydalo prováděcí vyhlášku k ustanovení § 75b zákona č. 218/2000 Sb.
- SZIF neprovedl finanční vypořádání vztahů se státním rozpočtem za jednotlivé roky kontrolovaného období (2004 až 2006), a tím porušil ustanovení § 75 zákona č. 218/2000 Sb. a ustanovení § 6 odst. 1 vyhlášky č. 551/2004 Sb., kterou se stanovují zásady a termíny finančního vypořádání vztahů se státním rozpočtem, státními finančními aktivy nebo Národním fondem. SZIF svůj postup odůvodnil sdělením MF, podle kterého SZIF tuto povinnost nemá.

4. Příjemci přímých plateb

Z výše uvedeného souboru dvou set deseti příjemců a jejich žádostí kontrolovaných u SZIF bylo vybráno ke kontrole 16 příjemců s celkovým objemem jim poskytnutých dotací ve výši 429 401 421,38 Kč, což představuje 1,2 % z celkového objemu vyplacených dotací.

U těchto příjemců bylo ověřováno, zda souhlasí údaje v žádostech o podpory s údaji uvedenými v účetnictví a v dalších dokladech příjemců, zda byla výše plateb v rozhodnutí o poskytnutí plateb stanovena správně, zda žadatelé splnili podmínky pro poskytnutí plateb a zda odpovídají částky uvedené na rozhodnutích o poskytnutí plateb výši plateb proplacených žadatelům.

Kontrolou nebyly zjištěny nedostatky významné pro realizaci přímých plateb.

III. Shrnutí a vyhodnocení

System poskytování přímých plateb je v zásadě funkční a naplňuje požadavky stanovené právními předpisy Evropských společenství a ČR pro oblast SZP. Na základě téměř 95 tis. žádostí o přímé platby, jež podali žadatelé, bylo v kontrolovaném období proplaceno více než 37 mld. Kč.

Za závažnější zjištění je nutno považovat následující skutečnosti:

- System (MF, MZe) vykazuje nedostatky v organizaci a provádění finančních kontrol;
- existují nedostatky v delegování některých činností ze SZIF na MZe (přijímání žádostí o platbu SSP pro rok 2006);
- Nedostatek finančních prostředků ve státním rozpočtu na financování přímých plateb a nesoulad příslušných nařízení vlády s předpisy Evropských společenství (zejména omezená časová působnost nařízení vlády) vyvolaly:
 - nutnost SZIF přijmout komerční úvěr (úroky z tohoto úvěru k 30. červnu 2007 dosahují výše 1 355 883 Kč a představují dodatečné zatížení státního rozpočtu),
 - nutnost SZIF vyplatit platby SAPS pro rok 2004 i po pozbytí platnosti nařízení vlády č. 243/2004 Sb.,
 - faktickou nemožnost SZIF vyplatit část prostředků na *Top-Up* pro rok 2005 v termínu uvedeném v nařízení vlády č. 145/2005 Sb.
- MZe nevěnovalo dostatečnou pozornost vyhodnocování výsledků auditních misí orgánů EU.

Nelze opomenout skutečnost, že v rámci této kontrolní akce byly zjištěny obdobné nedostatky, které byly již konstatovány v kontrolním závěru z kontrolní akce NKÚ č. 06/26 – *Finanční prostředky určené na realizaci Společné zemědělské politiky*, která byla zaměřena na *Horizontální plán rozvoje venkova* (kontrolní závěr zveřejněn v částce 3/2007 Věstníku NKÚ). Jde zejména o tyto nedostatky:

- Aplikační praxe MZe a SZIF nedospěla k jednoznačnému výkladu některých procesních pravidel při rozhodování o poskytování dotací. Nevyřešen zůstává zejména neurčitý a nejasný vztah zákona č. 218/2000 Sb. a zákona č. 500/2004 Sb.
- MF naplnilo zákonné zmocnění vyplývající z ustanovení § 75b zákona č. 218/2000 Sb. vydáním vyhlášky s účinností až od 1. ledna 2008, v důsledku čehož SZIF v letech 2006 až 2007 nezaznamenal údaje o přímých platbách do CEDR.
- MZe ani v případě přímých plateb nevložit data o poskytnutých dotacích do CEDR;
- SZIF neprováděl finanční vypořádání dotací na přímé platby (§ 75 zákona č. 218/2000 Sb.).
- Nebylo prováděno roční vypořádávání kurzových rozdílů vzniklých v souvislosti s financováním přímých plateb.